

William Heinesen og tónleikurinn

Foto: Kalmar og Alan

At fara út í æsir við hesum evni er ikki hvørs mans føri, um talan var um tónleikin sum tætt í skaldskapi William Heinesens, og har mundi eisini verið tilfar til heila ritgerð. Ætlanin við hesum greinastubba er bert at geva eina leysliga týðing av W. Heinesensum tónlistamann og av teim verkum hansara, sum eru á skránni á konsertini sunnudagin, nú hon verður send beinleiðis bæði í út- og sjónvarpi.

Sjálvur metir W. Heinesen seg hvorki sum tónleikara ella tónaskald, og eg kundi hugsað mær, at hann ikki leggur so nógv í, at slíkt hævastak verður gjørt burtur úr hesum tætti í hansara skapanarverki. Men hin vegin eru hesi tónaverk eisini við til at mynda William Heinesen sum tann avbera fjøltáttaða listamannin, hann er. Gjøgnum at kalla alt, hann hevur skrivað, streymar eisini tónleikur á onkran hátt, og er tónleikur ikki beinleiðis evni, so er sjálvst skrivingslagið í slíkan mun borið av musikaliteti og væljóð, at tú hevur hug at kalla tað tónaverk í bundnum ella óbundnum máli.

Í barnaheimi Williams var nógvur tónleikur at hoyra, sum skaldið sjálvst greiðir frá. Móðurin Carolina, sum spældi sera væl klaver, var Restorffari í faðirætt, men eisini í móðurætt vóru ríkar musiskar og musikalskar gávur. Um hesa ommu sína skrivar William so hugtakandi í frásøgnini, hann nevnr «Min romantiske bedstemor». At hendan omman, Sophia Helena Jacobsen at navni, var fastur Jørgen Frantz Jacobsen gevur eisini eina lýsing av hesum avbæra umhvørvi. Nevnt kann eisini verða, at bróðir Williams Stig Heinesen gjørdi tað bragðið at koma úr Føroyum og út-ann størregis nótakunnleika spæla seg fram til upptøku á Det kgl. danske Musikkonservatorium og seinni fram til starvið sum 1. klarinettistur í Dan-

markar fremsta symfoniorkestri.

Úr hesum jørdildi og við sinum ómetaliga ríku listargávum hevur W. Heinesen nomið sær vitan og innlit í tónlistaheimin í slíkan mun, at tað er undrunarvert. Eins og vit við at lesa bókur hansara læra at skoða egin viðurskipti og umhvørvi í nýggjum ljósi, so kastar William Heinesen mangan við sínari skrivning livandi glæmu inn í tónlistar-

heimin. Eisini tí vilja vit fegin fagna honum á hansara nitiára føðingardegi.

Á konsertini í Norðurlandahúsinum sunnudagin kl. 16.00 verða hesi tónaverk William Heinesens á skránni:

- 1) Vágn op og slá på dine strenge
- 2) Tivils dötur — modulerandi kanon fyrri bl. kór
- 3) Norska Løva — klaver-suita, her skipað fyrri symfoniorkestur av Svend S.

Schultz

4) Listaskáldskantatan — tekstur: Karsten Hoydal, skipað fyrri kór, soli og orkestur: Karl S. Clausen

Vágn op og slá på dine strenge

W. Heinesen gjørdi hetta tónaverk í 30-árunum. Talan er um 10 variatiónir fyrri solo bratsch yvir gamla lagið til sálmin Vágn op og slá på dine strenge — ein sokallað pastiche í barokkstíli.

Sum vera man ganga partarnir við skiftandi ferð og dæmi, og stykkið mennir seg móti endanum fram móti einum Tema festivamente, har upprunalagið aftur hoyrist óviðgjørt, men tó í tignarligum tvileiki. Erik Petersen, sum W. Heinesen hevur havt neyvt musikalskt samband við, hevur fest kompositiónina á blað.

Norska Løva

Norska Løva, sum er frá somu tíð, kemur eisini undir heitið pastiche t.e. ein eftirgerð ella kompositión í eldri stíl. Her er talan um eina suitu, eitt verk í fleiri partum, har hvør parturin er komponeraður yvir hvør sitt lagið, í hesum føri gomul føroysk visuløg. Partarnir eru 4. Lagt verður fyrri við innangi, har temaið er byrganin til Óluvu kvæði, soleiðis sum Henrik Rung fyrri 150 árum skrivaði tað niður, og sum Carl Ploug brúkti tað til yrking sína Páskeklokkan kimeð mildt. Tó eftir bert 10 taktum verður skift yvir til lagið til visuna Norsku Løvu, sum hevur givið verkinum navn. Styttur er annar satsur, ið byggir yvir yndisliga lagið til Det er i nat en vågenat. Í triðja satsi kemur meiri liv í, og nú skiftast Tá eg verði stórir / Det er nu sket og skillingsvisan Frisk op, frisk op, kammerrater / Tað hevur tókt millum føroyingar gaman um at hava orði í skiftandi liki. Í 4. og seinasta satsi koma tróllini upp í dansin, ja, her leikar ovfarakæti listamansins í skiftandi lag, soleiðis sum vit kenna tað bæði í myndlist og skaldskapi hansara. Lagið, ið nú gongur aftur, er tað til Og kongen spurte datter sin (tað við turre-lurre gæk, gæk, gæk ella skotin í ha, ha, ha) Satsurin gerst rættiliga dramatiskur móti endanum og ber meiri og meiri brá av Beethoven, ið man standa Williampi nær í sinni.

Mundi sokkið í gloymskunnar hav

Sum klavernæmingur hjá Rigmor Restorff hoyrði eg um Norsku Løvu, men visti ikki, at talan var um eitt størri tónaverk. Um júlitið 1962 ferðaðist eg um og savnaði lög við møguligari sangbók í huga. Ringdi eisini til William Heinesen, men nei, lag at nýta í sangbók hevði hann onki, men eina klaverkompositión, sum enn bert liti partur var skrivaður niður av. Danskí musikanin Morten Levy, sum eg kendi bæði frá konservatorinum og Dansk Folkemindesamling, og sum hevði arbeitt nógv við at skriva niður tónleik frá bandupptøkum, tók upp á seg uppgávuna at festa klaververk Williams á blað. Føroyskt tónleikalív var sostatt ríkt við einum instrumentalum verki, sum vit frammanundan áttu lítið og onki av.

Tá ið William Heinesen nærkaðist teimum 80, kom tað hugskot at fáa skipað hesa hansara klaverkompositión fyrri orkestur. Men nú vóru nótarnir, sum ofta høvdu verið læntir út, ongastadni at finna. Nótatæktaðið, sum komponisturin hevði fingið, og sum skuldi vera varðveitt í bankaboks, var á óskiljandi hátt eisini horvið. Sama var við bandinum, sum hevði verið nýtt til niðurskrivingar, og ikki setti komponisturin sær føri at spæla inn av nýggjum. Sostatt tókstist nú Norska Løva at vera horvin og týnd eins og skipið á sinni. Av tilvild kemur tað fyrri oyra, at útvarpið hevði upptøku av konsert, har danskur pianistur hevði spælt tónaverkið. Ikki høvdu vit verið gláðari, um tað var fregattin sjálv, sum var funnin og grivin upp av havsins botni. Fyri aðru ferð fingi vit nú verkið aftur á blað, Robert Oughton skipaði tað fyrri orkestur, og undir stórum fagnaði spældi